

STATSMINISTERN

Avslutningsanförande
vid partikongressen
7.10.72

1972 års partikongress närmar sig sitt slut.
Innan vi skiljs åt återstår det emellertid
för mig att säga några ord.

Jag vill då först rikta ett tack till alla
dem som jobbat bakom podiet och på andra håll
här i Folkets Hus för att göra det möjligt
för oss att klara denna kongress. Det har
varit sena kvällar och vi har hela tiden
betraktat det som självklart att materialet
skall fram, stenciler dras, arrangemang ordnas,
kaffe finnas till hands, rockar förvaras. Parti-
expeditionens funktionärer, personalen i Folkets
Hus, stenografer och andra som jobbat i
sekretariatet - Ni här alla gjort ett fint
jobb och jag är säker på att ombuden instämmer
med mig i detta tack.

Jag vill också tacka presidiet för att Ni
lotsat kongressen fram till denna avslutning.
Vi har haft rekordartat många motioner att
behandla och talarnas rad har varit lång.

En socialdemokratisk kongress kan inte vara något stormöte om man vill ha beslut fattade och frågorna allsidigt belysta. Någon ordning får det vara på en kongress och den ordningen har Ni ansvarat för. Tack!

Människorna väntar sig att fortlöpande få reda på vad som händer på den socialdemokratiska partikongressen.

Jag vill gärna rikta ett tack från hela kongressen till alla dem som haft till uppgift att i press, radio och TV föra ut till svenska folket vad vi arbetat med under den här veckan. Det kan inte ha varit en lätt uppgift. Det fordrar inte minst stora kunskaper i alla de komplicerade samhällsfrågor som kongressen behandlat och en levande känsla för stoffet.

Jag hoppas ingen vill se det som mannamån att jag i detta sammanhang särskilt vill nämna tidningen Arbetet som varje dag under kongressen noggrant och skickligt speglat vårt arbete i en särskild bilaga. Det är en utomordentlig prestation.

Det har varit en kongress präglad av hårt arbete och allvar. "Detta är en arbetskongress", är ett omdöme som jag hört från flera ombud. Ombuden har gjort en otrolig arbetsprestation. På en vecka har vi gått igenom alla centrala områden av samhällspolitiken, i ett arbete som präglas av allvar, godigenhet och sammanhållning. Det har i hög grad varit ungdomens och kvinnornas kongress.

Redan när jag öppnade kongressen erinrade jag om de kärva år politiskt och ekonomiskt som legat bakom oss.

Människorna har frågat sig: Var står socialdemokratin, vad är det socialdemokratin vill uträtta?

Kongressen har varit starkt medveten om detta. Insikten om kongressens ansvar präglade redan förberedelserna ute i våra grundorganisationer. Vi kom till kongressen med en klar viljeinriktning och med en beslutsamhet att gripa oss an med problemen och få fram en handlingslinje.

Våra motståndare har säkert blivit besvikna på denna kongress. De hade väntat sig och hoppats att det var ett redan besekrat parti som samlades och som stod villrådigt utan mod och styrka att kritiskt granska politiken.

Men inläggen på denna kongress speglar inte missmod. De speglar tvärtom en stark tilltro till partiets förmåga att lösa de problem människorna står inför. På punkt efter punkt har vi givit oss i kast med frågeställningarna, borrar oss ner i problemen. Så gör inte ett parti som förbereder sig för valnederlaget.

Här har i stället riktlinjer dragits upp för politiken på områden som är av grundläggande betydelse för medborgarna.

Däri skiljer sig denna kongress från de borgerliga stämmorna. *Intet lita uttryck för sin åsikt.*

För några veckor sedan hade moderaterna stämma i Västerås. Den var fylld av hätska angrepp på socialdemokratin. Kungahuset och kyrkan skulle man gå till val på. Men de människor som väntade att moderaterna skulle ange hur man vill klara sysselsättningen, de regionala problemen, arbetsmiljön, kvinnornas ställning, väntade förgäves.

Centerpartiet hade stämma i Växjö i somras. Men är det någon som efter den stämman blev klok på vad centerns politik egentligen innebär? Vad man konkret vill? Ett budskap nådde oss från den stämman: det finns inte några mötsättningar mellan dem som äger företagen och

dem som jobbar där. Arne Geijer avlivade den föreställningen i söndags. Mellan centerns politik och fackföreningsrörelsens samhällssyn går som Arne Geijer slagit fast en klar skiljelinje.

Vi har rent sakligt konstaterat att centerpartiets uppfattning om fackföreningsrörelsens roll inte överensstämmer med vad fackföreningsrörelsen själv anser. Vi konstaterar vidare att centern brutit sin tradition att göra upp med socialdemokratin för att i stället gå samman med moderaterna och folkpartiet. Vi konstaterar slutligen att centern numera betraktar socialdemokratin som sin huvudmotståndare och har bekräftat det under den gångna veckan.

Det är ideologiskt intressant att konstatera att centerpartiet alltmer närmat sig de partier som ensidigt bekänner sig till marknadskrafterna, samtidigt som man försöker hålla sambandet med den proteströrelse mot marknadskrafternas spel som på senare år vuxit sig fram under namnet den gröna vågen. Det går naturligtvis inte ihop. Det blir föga mer än en dröm om det förflutna.

Det intressanta i de strömningar som gått över världen de senaste åren är någonting annat, nämligen omtanken om våra gemensamma tillgångar, omsorgen om miljön, viljan till gemenskap. Det är en samhällskritik som söker samarbete och solidaritet, som söker demokratiska beslut i stället för anonyma krafter. Det är en kritik

som vi känner igen. Egentligen är den gröna vägen röd.

Vilka är kongressens mest betydelsefulla resultat? Det beror på vilken utgångspunkt man väljer.

För den som står i ett hårt och riskfyllt arbete är det viktigaste säkert det beslut som innebär att vi skall skapa en ny arbetsmiljölag där det bl.a. bestäms att hans skyddsombud skall kunna gripa in. Den enskilde skall inte ensam behöva värja sig mot riskerna i jobbet. Han skall ha kollektivet bakom ryggen - det fackliga likaväl som samhället.

För den som bor och arbetar i avfolkningslän är kongressens beslut om närings- och regionalpolitiken måhända viktigast. De vet att socialdemokratien inte sviktar när det gäller människornas trygghet. De vet att vi kommer att kämpa vidare för att värna sysselsättnings- och utvecklingsmöjligheter i landets olika delar. De vet att socialdemokratien inte kommer att godta att det skapas motsättningar och konflikter mellan människorna i stad och land.

Den som har låga inkomster och stor försörjningsbörda finner det säkert betryggande att socialdemokratien går vidare på den sociala utjämningsvägen med ökat bostadsstöd och en

solidarisk skattepolitik. Ett ambitiöst socialpolitiskt program har dragits upp av kongressen.

De lågavlönade kan på samma sätt konstatera att arbetarrörelsen slår vakt om den solidariska lönepolitiken. Den borgerliga pressens och de borgerliga partiernas angrepp på denna politik har säkert väckt oro och farhågor hos lågavlönade textilarbeterskor, vårdbiträden, hos livsmedelsindustrins och detaljhandelns folk. Men det vet var den fackliga och politiska arbetarrörelsen står. Hän anknuter partikongressen direkt till LO:s kongress förra året.

Kvinnorna vet att denna kongress beslutat att göra kampen för kvinnans likställighet till en av 70-talets viktigaste frågor. Arbetarrörelsen kommer att gå i spetsen. Fackligt och politiskt kommer arbetet att drivas. Det kommer att kräva insatser av ett starkt samhälle för att klara barntillsyn, utbildning, sysselsättning.

Den strävan skall vi fullfölja ute i våra egna organisationer för att få fler kvinnor till politiken, fler kvinnor till socialdemokratien, fler kvinnor till förtroendeposter. Vi har ett vitalt kvinnoförbund. Men det är en gemensam uppgift för hela partiet.

Människorna bedömer kongressens beslut var och en från sina utgångspunkter. Det kan de göra

därför att vi på område efter område behandlat praktiska problem som människorna möter i vardagen. Det är detta som är den grundläggande skillnaden mellan vår kongress och de borgerliga stämmorna.

Vägledande för oss har varit socialismens grundsyn. Vårt arbete har präglats av vilja till en övergripande solidaritet, tron på demokratin och strävan till jämlikhet.

Vi började med företagsdemokratin. Den fackliga och politiska arbetarrörelsen kommer att genomföra en demokratisering inom företagen. Det står klart efter debatten i söndags på Gunnar Nilssons föredragning.

Behandlingen av näringspolitiken har varit klargörande. Vi hade en lång diskussion. Vi vet att här återstår mycket att göra på det praktiska området. Men det ideologiskt och politiskt intressanta var att hela denna långa debatt uteslutande handlade om hur vi skulle kunna förstärka och vidareutveckla näringspolitiken. Där var en total enighet om att näringspolitiken skall drivas vidare.

De borgerliga har gått till hård attack mot oss i näringspolitiken. De har år efter år drivit

en kampanj om statliga företag. Man trodde att vi nu skulle slå till reträtt, att vi skulle säga att näringspolitiken var en felsatsning, att den har blivit en belastning.

Den näringspolitiska debatten har i stället visat att partiet står enigt och samlat bakom den näringspolitiska offensiv som vi inledde under slutet av sextiotalet. Det budskap ombuden haft med sig till kongressen var inte att vi skulle tala tyst om näringspolitiken. Budskapet var det motsatta: Gå vidare framåt, ty den socialdemokratiska näringspolitiken är i grunden riktig. Den är betydelsefull för våra ekonomiska framsteg och för människornas trygghet.

Debatten om jämlikhetsgruppens andra rapport var på samma sätt klargörande. Det finns på denna kongress och i vårt parti inte någon tvekan om att det var riktigt att dra igång jämlikhetskampanjen. Och vi kommer att fortsätta. Den borgerliga propagandan mot vår strävan att åstadkomma en social utjämning har inte kommit oss att svikta.

När vi tog upp jämlikhetsfrågan beskrevs det som en utopi. När den första jämlikhetsrapporten presenterades, beskrevs den som ett försök av

socialdemokratien att söka strid. När den andra jämlikhetsrapporten läggs fram och partikongressen diskuterar den betraktas det som ett fullkomligt naturligt inslag i den socialdemokratiska politiken. Det beror på att vi kan redovisa praktiska resultat. De har idag stöd av de allra flesta människor. Vi har visat att ökad jämlikhet är möjlig, vi har visat i praktiken att jämlikhetskravet innebär att man förbättrar människornas villkor och ökar deras frihet. Vi har förankrat jämlikhetspolitiken genom att börja förverkliga den.

Diskussionerna här om näringspolitiken, jämlikhetspolitiken, om kvinnornas ställning och om arbetsmarknads- och regionalpolitik har haft ett genomgående tema: rätten till arbete.

Arne Geijer underströk i söndags med kraft hur grundläggande detta krav är. Han har fått svar av kongressen. Låt mig än en gång slå fast: Vi har genom olika åtgärder lyckats skapa arbete åt allt fler. Enligt arbetskraftsundersökningarna har vi nu mellan 150 och 200.000 fler sysselsatta än 1967. Därmed har jag tagit vederbörlig hänsyn till den statistiska felmarginalen.

Men arbetslösheten är för stor. Sysselsättningen förblir vår viktigaste uppgift.

När arbetslösheten stiger blir människorna oroliga. Oron griper inte bara den som förlorar sitt jobb. Den griper också hemmafrun som funderat på att söka sig ut på arbetsmarknaden och de unga som står i slutet av sin utbildning.

Människorna vet att de inte ensamma förmår rå på konjunkturen, strukturomvandlingen, marknadskrafterna. I stället växer kraven på solidaritet. Människorna vänder sig till varandra.

Styrkan i socialdemokratins politik är att vi inte av ideologiska skäl tvingas hänvisa människorna till att själva kämpa med marknadskrafterna. De borgerliga säger till människorna:

Låt oss öka näringslivets lönsamhet så kanske Du får jobb.

En sådan syn är helt otillräcklig för att värna sysselsättningen. Vi är övertygade om att enbart allmänna skattelättnader för företagen inte lösar sysselsättningsproblemen. Denna kongress har i stället än en gång slagit fast att samhället måste ta ett direkt ansvar för människornas trygghet. Vi kan inte nöja oss med

att ge förmåner åt näringslivet och sedan hoppas att de som äger företagen skall ge människorna arbete.

Vi måste öka tryggheten i anställningen och ge de äldre, de handikappade, kvinnorna och ungdomarna en starkare ställning på arbetsmarknaden.

Men vi måste också skapa flera arbetstillfällen. Det skall ske genom näringspolitiska insatser inriktade på att bygga ut och förstärka den industriella produktionen.

Men också den offentliga sektorn måste på sikt byggas ut. Annars klarar vi inte vår målsättning: arbete åt alla. Det finns ännu många uppgifter som vi bara kan lösa gemensamt. Medborgarnas krav på samhället kommer att öka. Kravet på arbete åt alla och på en förbättrad service åt människorna kan här ingå en fruktbar förening. De starkt ökade önskemålen om sysselsättning kan via den offentliga sektorn omvandlas till produktiva insatser som höjer vår gemensamma välfärd.

Bakom detta synsätt ligger en av de långsiktiga grundtankarna i socialismen: att väva samman

olika önskemål genom en enhetlig politik.

Det är inte enstaka lidanden och missförhållanden som nödtorftigt skall lindras. Hela samhället skall byggas om. Vill man lyfta fram ett problem i ljuset och satsa kraft på dess lösning, skall man veta att möjligheten att lösa andra påträngande samhällsproblem påverkas. Om man söker uppnå effektivitet i företagen utan att möjliggöra en allmän ekonomisk tillväxt, t.ex. av den offentliga sektorn, riskerar man att skapa arbetslöshet. Om man söker rena vattendragen och luften, skona naturen, utan att samtidigt lösa arbetsplatsernas miljöproblem ställer den industriella demokratis idé på allvar under tjugotalet. Den bryter nu fram med förnyad styrka.

Vi skall fortsätta att bygga ut den övergripande planeringen. Om detta har kongressen fattat beslut. Vi skall vidga demokratin på arbetsplatserna, både privata och offentliga. Om detta har kongressen fattat beslut.

Bakom dessa strävanden står en samlad arbetarrörelse. Dessa handlingslinjer vävs samman av den demokratiska socialismen.

De kan endast föras ut i praktisk gärning genom en facklig-politisk samverkan. Praktiskt och ideologiskt står socialdemokratien och fackföreningsrörelsen varandra närmare än kanske någonsin.

X X X

Vid möten med företrädare för det enskilda näringslivet möter man ständigt kravet på att ge besked om var socialdemokratien står. Det är i och för sig rimligt eftersom de representerar ett betydelsefullt gruppintresse i det svenska samhället.

Denna kongress har gett besked. Vi vet var vi står i huvudfrågorna. Nu ska vi genomföra vår politik.

Jag avslutade mitt tal på inledningsfesten med orden att vi nu går till vårt arbete i känslan av ansvar för landet. Det innebär ingen självförhävelse att hävda att denna känsla av ansvar för landet varit ett ledmotiv i kongressens arbete. Vi skall i den andan söka förverkliga kongressens beslut.

Vi är inga sekterister. Vi bedriver ingen konspiration. Vi låser inte in oss i våra egna

slutna rum. Vi är en öppen folkrörelse som vet vad den vill.

Därför behöver vi inte söka strid för stridens egen skull. Vi är beredda på striden om den är nödvändig. Vi är självklart beredda till samverkan om den är möjlig. Det väsentliga för oss är att genomföra vår politik.

Nu när kongressen givit riktlinjerna skall vi gå ut till kontakt och öppen diskussion med olika grupper och intressen i det svenska samhället. Vi kommer att gå till de diskussionerna i övertygelsen att det är i hela nationens intresse att trygga sysselsättningen, förbättra arbetsmiljöerna, skydda den yttre miljön, ge löntagarna ett större inflytande i det ekonomiska livet.

Socialdemokratins politik så som den lagts fast på denna kongress är i grunden ett uttryck för stark framtidstro. Vi tror på industrisamhällets framtid och vi är övertygade om att de problem som vi står inför skall kunna angripas. Socialdemokratien tror att människorna eftersträvar och är beredda att axla ett växande ansvar för vår ekonomiska och industriella utveckling, för att därigenom åstadkomma ökad trygghet och välfärd.

På grundval av kongressens beslut inbjuder socialdemokratin därför alla grupper och intressen i Sverige till en bred samverkan för att i positiv anda medverka till en fortsatt förnyelse av det svenska samhället.

För en vecka sedan samlades vi i Mässhallen till en arbetsam kongress. Den har vi slutfört. Som alltid har vi känt en glädje och stimulans att få diskutera vår politik.

Nu börjar på nytt det vardagliga slitet. Det har vi alla erfarenhet av, i partistyrelse, riksdagsgrupp, fullmäktige, fackliga organisationer.

Arbetsgruppen~~en~~ skall träda i funktion.

Utredningar arbetas igenom. Förhandlingar genomförs, lagar utformas. Kongressens beslut skall hamras ut i konkreta förslag.

Så kommer vi alla i partiet att få göra vår insats. Vi kommer att möta problem och svårigheter, dagsaktuella bekymmer av många slag, ställas inför uppgiften att övertyga andra, söka samverka med andra eller ta strid på våra förslag.

Vi ger oss i kast med detta jobb och vi är övertygade om att kunna klara det, därför att vi är demokratiska socialister, därför att vi är övertygade om reformismens möjligheter att få uträttat något av betydelse för människorna.

Vår kamp är inte bara slit i utredningar och organisationer. Det är också demokratins kamp.

Ty den är fredlig. Övertygelsen, sakskäl, fakta är våra vapen. Vi är ständigt i färd med att visa den fredliga samhällsordningens möjlighet. Genom att skapa ett bättre samhälle för människorna vrider vi vapnen ur händerna på dem som predikar våld och revolution.

Reformismen är en trygghet för människorna.

Partivänner! Kongressen har refererats utförligt. Men människorna ute i landet har inte kunnat följa denna kongress timme för timme, de har inte upplevt stämningen. För de flesta människor har det varit en vanlig vecka i Sverige i arbete och fritid med vardagens bekymmer och glädjeämnen. Vår politik handlar om denna vardag, hur den ska gestalta sig i framtiden.

*ca 9 k
wval*

0

När vi nu om en stund bryter upp från Folkets Hus så gör vi det för att vinna människorna för den politik som vi här lagt fast.

På möten, i studiecirklar, på arbetsplatser, i bostadsområden skall vi föra ut den socialdemokratiska partikongressens beslut.

Den här kongressen har visat vilken oerhörd
fond av kunskaper, erfarenheter och idériakedom
som det socialdemokratiska partiets medlemmar
besitter. Nu ska vi visa att vi också har för-
måga att föra besluten vidare, att vinna männi-
skorna för vår politik.

2. 6 kongressen

inbjudning
till kongressen